

Józef M. Fiszer*

GENEZA, DZIAŁALNOŚĆ, SUKCESY I PORAŻKI ORAZ PERSPEKTYWY RENESANSU TRÓJKĄTA WEIMARSKIEGO PO AGRESJI ROSJI NA UKRAINĘ

DOI: 10.26399/meip.2(77).2023.12/j.m.fiszer

WPROWADZENIE

Po 32 latach, które minęły od utworzenia Trójkąta Weimarskiego, trzeba – moim zdaniem – przyjrzeć się na nowo potencjałowi tego specyficznego, trójstronnego formatu, który sprawdził się w trudnym momencie historii Europy i odegrał ważną rolę w procesie normalizacji stosunków Polski z Niemcami i Francją po 1989 r. oraz w procesie naszej akcesji do NATO i Unii Europejskiej. Podmiotem niniejszego artykułu, na co wskazuje tytuł, jest Trójkąt Weimarski, czyli specyficzny uczestnik/aktor stosunków międzynarodowych we współczesnej Europie. Przedmiotem zaś jest analiza przesłanek jego genezy oraz działalność, sukcesy i porażki w latach 1991–2023. Ponadto ukazuję perspektywy renesansu Trójkąta Weimarskiego, które nie napawają optymizmem i trudno je przewidzieć, ale wojna na Ukrainie i groźby Władimira Putina pod adresem Zachodu mogą to przyspieszyć.

W świetle teorii asymetrii¹ Trójkąt Weimarski tworzą trzy różne państwa, które mają zróżnicowane potencjały, własne interesy i wizje dotyczące Unii

* Uczelnia Łazarskiego, e-mail: fiszer@isppan.waw.pl, ORCID: 0000-0003-2461-4341.

¹ Szerzej na temat teorii asymetrii zob. m.in.: S.B. Cohen, *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford University Press, Oxford–New York 1973; R. Zięba, S. Bieleń, J. Zając (red.), *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015.

Europejskiej, integracji i bezpieczeństwa Europy oraz sytuacji międzynarodowej na świecie, która od kilku lat komplikuje się. Uległa zaś radykalnej zmianie po agresji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Dzielią je również zajmowana pozycja i rola, jaką odgrywają w stosunkach międzynarodowych, oraz stosunek do Rosji, Stanów Zjednoczonych, imigrantów, praworządności. Co więcej, moim zdaniem nie istnieje już wspólny konstruktywistyczny mianownik polityki państw Zachodu, tworzący przez ponad 30 lat korzystną dla nich, a także dla Polski, koniunkturę międzynarodową. Decyzje w sprawie Nord Stream 1 i 2, New START i Trójmorza ustawiły Polskę w roli przedmiotu polityki, z którym się nie negocjuje, pomija się go w procesach decyzyjnych, a jeśli trzeba, przeprowadza się akcje dyscyplinujące. Polska w ostatnich latach była poddawana presji Unii Europejskiej, z coraz wyraźniejszą dominacją Niemiec i Francji, jednocześnie znajdowała się między agresywną Rosją a wpływami Stanów Zjednoczonych. W odpowiedzi na zbliżenie Niemiec i Francji z Rosją Polska prowadziła coraz bardziej antyunijną (UE – wyimaginowana instytucja), antyniemiecką (Niemcy to IV Rzesza), antyfrancuską (Francja to chory człowiek Europy) i antyrosyjską politykę zagraniczną oraz była izolowana na arenie międzynarodowej, zwłaszcza w latach 2015–2022². Sytuacja ta uległa zmianie dopiero po agresji Rosji na Ukrainę w 2022 r., ale, jak twierdzi Timothy Garton Ash: „Jestem sceptyczny co do tego, że Putin niczym deus ex machina scali nagle Europę. Nie jesteśmy tak zjednoczeni. Różnice między Europą Środkowo-Wschodnią a Niemcami, Francją, Włochami czy Hiszpanią są duże, a ten podział jeszcze może się pogłębić teraz właśnie. (...) Kluczowe znowu są Niemcy. Niemcy pod rządami Olafa Scholza nie mają strategii europejskiej. Dawna Ostpolitik umarła, a nowej nie ma”³. Nie do końca zgadzam się z tymi tezami, gdyż rząd kanclerza Olafa Scholza dokonał zasadniczej zmiany kursu w niemieckiej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Obok Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii oraz Polski Niemcy są dziś jednym z największych sojuszników Ukrainy, którą wspierają gospodarczo, finansowo i humanitarnie oraz militarnie. Tylko w 2022 r. niemiecka pomoc dla Ukrainy wyniosła ponad 12 miliardów euro. Wspierając Ukrainę, rząd RFN stara się zapobiec eskalacji napięć między Rosją a NATO. Stoi na stanowisku, że najważniejsza jest jedność Zachodu.

² *Antyniemiecka polityka PiS-u jest na rękę Putinowi. Rozmowa z Dietmarem Nietanem, posłem SPD do Bundestagu, koordynatorem rządu federalnego ds. współpracy z Polską*, „Gazeta Wyborcza”, 6.09.2022, s. 3.

³ *Rosja, Chiny, Zachód. Nie jesteśmy zjednoczeni. Rozmowa z Timothyem Gartonem Ashem*, „Gazeta Wyborcza”, 26.08.2022, s. 14.

du, dzięki której Putin nie może wygrać tej wojny, a Ukraina nie może jej przegrać⁴.

Państwa Trójkąta Weimarskiego od początku jego istnienia łączyło i nadal łączy członkostwo w strukturach euroatlantyckich, bliskie sąsiedztwo geograficzne (geopolityka) i różne zagrożenia, jak np. terroryzm międzynarodowy, pandemia wywołana przez wirus COV-2/ COVID-19 czy hegemonalna polityka Federacji Rosyjskiej pod rządami Władimira Putina, który rozpad Związku Radzieckiego w 1991 r. nazwał „największą geopolityczną tragedią XX wieku” i sukcesywnie dążył do jego odbudowy. Jego zdaniem od 1991 r. narasta konflikt państw Zachodu z Rosją, spowodowany ekspansją polityczną państw NATO, głównie Stanów Zjednoczonych, na Wschód. Rosja zaś nie może dać się zepchnąć na margines stosunków międzynarodowych. Celem rosyjskiej polityki zagranicznej stało się odzyskanie pozycji, jaką w relacjach z Zachodem zajmował Związek Radziecki, oraz rozbitcie Unii Europejskiej i osłabienie roli NATO. Znalazło to wyraz w oficjalnej *Koncepcji polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej* ogłoszonej w 2016 r., w której zarysowano perspektywy zacieśnienia współpracy rosyjsko-chińskiej i pogłębienia integracji euroazjatyckiej jako swoistej ofensywnej alternatywy wobec relacji Rosji z Zachodem⁵. Nawiasem mówiąc, cele te w dużym stopniu udało się Rosji osiągnąć już w drugiej dekadzie XXI w. Francja i Niemcy oraz Stany Zjednoczone zacieśniły wówczas współpracę z Rosją, która dążyła do wyjścia z międzynarodowej izolacji. Jednocześnie Kreml dążył do pogłębienia konfliktów między Polską, Niemcami i Izraelem oraz osłabienia relacji na linii Warszawa–Waszyngton. Moskwa podsyciała konflikty zbrojne na wschodzie Ukrainy, Białorusi, w Gruzji i Mołdawii, wspierała dyktatorskie reżimy w Syrii i Wenezueli. Zachód, a zwłaszcza Niemcy i Francja, ze względów geoeconomicznych tolerował jednak politykę międzynarodową W. Putina, przed którą ostrzegała Polska, ale jej głos był ignorowany. Dla Niemiec i Francji priorytetowa stała się współpraca z Rosją, co doprowadziło do zamrożenia stosunków bilateralnych z Polską i stosunków trójstronnych w ramach Trójkąta Weimarskiego⁶.

⁴ R. Mützenich, *Die Welt im Umbruch. Der russische Krieg gegen die Ukraine ist eine globale Zäsur. Aber die Zeitenwende darf nicht nur militärische Fragen betreffen*, „Newsletter der IPG”, 24.02.2023.

⁵ *Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej z 30 listopada 2016 roku*, <https://poland.mid.ru> [dostęp: 3.06.2023]; W. Radkiewicz, *Straszenie zwrotem ku Azji – nowa koncepcja polityki zagranicznej Rosji*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-12-07/straszenie-zwrotem-ku-azji-nowa-koncepcja-polityki-zagranicznej-rosji> [dostęp: 4.06.2023].

⁶ J.M. Fiszer, *Geneza Trójkąta Weimarskiego i jego rola w integracji Europy po zakończeniu zimnej wojny*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2022, nr 16, s. 75–89; J.M. Fiszer (red.),

W przeciwieństwie do Polski w Niemczech i we Francji w tym czasie podkreślano, że nie ma potrzeby trwałego osłabienia Rosji⁷.

Na temat Trójkąta Weimarskiego napisano już mnóstwo książek i artykułów naukowych oraz poświęcono mu wiele konferencji i debat z udziałem badaczy, ekspertów, polityków i publicystów⁸. Mimo to trzeba przyrzeć się na nowo potencjałowi tego trójstronnego formatu współpracy, przypomnieć jego genezę, przeanalizować jej przesłanki, ukazać sukcesy i porażki oraz perspektywy w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej, która potrwa jeszcze długo i doprowadzi do nowej architektury bezpieczeństwa międzynarodowego. Taki też jest cel niniejszego artykułu. *De facto* jest to próba dokonania bilansu dotychczasowej działalności Trójkąta Weimarskiego i ukazania jego perspektyw oraz znaczenia współpracy polsko-niemiecko-francuskiej dla współczesnych stosunków międzynarodowych w kontekście agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r.

Trójkąt Weimarski ma na swoim koncie wiele sukcesów, ale również porażek i niewykorzystanych szans. Odegrał pozytywną rolę w procesie „powrotu” Polski do Europy po 1989 r. Wielu badaczy i ekspertów stwierdza wprost, że powołany do życia w dniach 28–29 sierpnia 1991 r. Trójkąt Weimarski odegrał szczególną rolę w procesach poszerzania NATO i Unii Europejskiej oraz w staraniach Polski o członkostwo w strukturach euroatlantyckich. Stał się ważnym instrumentem służącym włączeniu Polski w nurt europejskiej polityki i jej integracji ze strukturami euroatlantyckimi. Szczególnie w kontekście polskich aspiracji i starań akcesyjnych należy tu zwrócić uwagę na euroatlantycki kierunek polsko-niemiecko-francuskiej współpracy. Większość podejmowanych od 1991 r. działań wobec Europy Środkowo-Wschodniej politycy niemieccy prowadzili wspólnie z Francją. Oba państwa mogły w ten sposób realizować własne cele polityczne i zarazem wzajemnie się kontrolować. Zjednoczone Niemcy głosiły, że ich polityka wschodnia uwzględnia stanowisko Unii Europejskiej (UE) i poprzez swe zaangażowanie w tym regionie nie

Współpraca Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2022; J.M. Fiszer, M. Czasak, *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991-2016*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2019.

⁷ M. Tampubolon, *Russia's Invasion of Ukraine and its Impact on Global Geopolitics*, „European Scientific Journal” 2022, vol. 18, p. 56–59.

⁸ J.M. Fiszer, M. Czasak, *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność...*, s. 409–452; B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza. Działalność. Perspektywy współpracy*, Wydawnictwo Instytutu Zachodniego, Poznań 2006; K.H. Standke (red.), *Trójkąt Weimarski w Europie. Das Weimarer Dreieck in Europa. Le Triangle de Weimar en Europe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009.

będą dążyć do zdobycia hegemonii w Europie, czego obawiały się wówczas Polska i Francja oraz inne państwa. Natomiast Francja stała na stanowisku, że poprzez wspólną politykę wschodnią z Polską ograniczone zostanie niemieckie zagrożenie dla jej interesów w całej Europie. Przyjęcie takiej strategii było podyktowane nie tyle chęcią uznania przez Francję Polski za najważniejszego partnera i lidera w Europie Środkowej, co koniecznością zmuszenia Niemiec do realizacji wspólnej polityki europejskiej, uwzględniającej interesy Francji. W praktyce wspólna polityka Niemiec i Francji przejawiała się w działaniach polegających na sukcesywnym włączaniu Polski do systemu euroatlantyckiego⁹. Bez wsparcia Niemiec i Francji w rokowaniach akcesyjnych z NATO i UE nasze członkostwo mogłyby się opóźnić w czasie i dokonać na mniej korzystnych dla nas warunkach¹⁰. Oczywiście, jeśli idzie o NATO, to klucze do członkostwa Polski w tym Sojuszu leżały w Waszyngtonie, ale również dużą rolę odegrało tutaj wsparcie RFN i Francji, bez którego idea jego poszerzenia na Wschód napotykałaby na jeszcze większy opór ze strony Rosji niż ten, z którym mieliśmy do czynienia w latach 1991–1999. Natomiast o akcesji Polski do Unii Europejskiej decydował głównie francusko-niemiecki tandem¹¹. W świetle doświadczeń Polski Trójkąt Weimarski mógłby odegrać też istotną rolę w odbudowie powojennej Ukrainy i jej akcesji do struktur euroatlantyckich oraz w budowie nowego ładu globalnego.

Trójkąt Weimarski to bez wątpienia jeden z największych sukcesów polityki zagranicznej Polski, której głównym celem po 1989 r. był wspomniany „powrót” do Europy i akcesja do struktur euroatlantyckich, aby w ten sposób zapewnić państwu suwerenność i umocnić jego bezpieczeństwo. W tym aspekcie Trójkąt Weimarski spełnił swoją funkcję. Ponadto przyczynił się do

⁹ R. Asmus, *NATO – otwarcie drzwi*, MUZA SA, Warszawa 2002, s. 279–290; S. Parzymies, *Unia Europejska a Europa Środkowa. Perspektywy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 3, s. 83–111.

¹⁰ J.M. Fiszer, *Stanowisko Rosji i Niemiec wobec akcesji Polski do NATO*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2022, t. LVII, z. 1, s. 185–216; P. Mickiewicz, *Współpraca wojskowa Polski, Francji i Niemiec*, „Wojsko i Wychowanie” 2002, nr 2, s. 23–32; S. Michałowski, *Nowa jakość w stosunkach z Niemcami*, [w:] R. Kuźniar, K. Szczepanik (red.), *Polityka zagraniczna RP 1989-2002*, Wydawnictwo Askon, Warszawa 2002, s. 145–147; S. Sulowski (red.), *Polska–Niemcy – nadzieja i zaufanie*, Fundacja Politeja, Warszawa 2002; T. Judt, *Powojnie. Historia Europy od roku 1945*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2018.

¹¹ J.M. Fiszer, *Rosja wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2018, nr 1 (60), s. 264–289; J. Kiwerska, *Partnerstwo w przywództwie? Stany Zjednoczone i Niemcy (1989–2016). Perspektywa polska*, Instytut Zachodni, Poznań 2017.

rozwoju niemiecko-francuskiej współpracy na rzecz integracji Europy oraz umocnienia roli i pozycji Polski w postkomunistycznym świecie.

Należy zgodzić się z tezą, że utworzenie Trójkąta Weimarskiego było jednym z elementów umiejętnie prowadzonej przez Polskę polityki zagranicznej po upadku komunizmu w 1989 r., realizowanej skądinąd w trudnych warunkach geopolitycznych i geoeconomicznych. O jego utworzeniu przesądziło również przychylne dla Polski stanowisko Niemiec i Francji oraz ich oczekiwania (interesy) z tym związane. Wielu polityków i ekspertów w Trójkącie Weimarskim widziało też siłę napędową procesów integracyjnych w postzimnowojennej Europie. Uważali, że wspólny potencjał gospodarczy, polityczny, ludnościowy i wojskowy Francji, zjednoczonych Niemiec i demokratycznej Polski spowoduje, że Europa będzie odgrywała ważną rolę w budowie postkomunistycznego, multipolarnego i pokojowego porządku międzynarodowego na świecie. Oczekiwania te z przyczyn obiektywnych nie do końca się jednak zmaterializowały. Natomiast Traktat z Maastricht podpisany 7 lutego 1992 r. z inicjatywy Francji i Niemiec powołał do życia Unię Europejską i przyspieszył integrację Europy, ale zmieniająca się wówczas sytuacja międzynarodowa coraz bardziej utrudniała budowę nowego multipolarnego i demokratycznego ładu na świecie¹².

Specyfika współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego – w odróżnieniu od relacji multilateralnych i współdziałania w licznym gronie państw, jak np. w NATO czy Unii Europejskiej – wynika z wąskiej grupy decydentów. Powoduje to również, że pozycja Polski w Trójkącie Weimarskim wynikała i wynika nadal bezpośrednio z bieżących stosunków bilateralnych z Francją i Niemcami, a te w ostatnich latach nie są najlepsze. Charakter tych relacji oraz ich dynamika i efektywność, które w latach 90. XX w. i na początku XXI w. napawały optymizmem, w ostatnich latach prowadzą do konieczności przewartościowania użyteczności i współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego. Dziś trudności w relacjach Warszawa – Paryż oraz Warszawa – Berlin widoczne są gołym okiem, i to nie tylko na poziomie dyplomatycznym. Polskę od Niemiec i Francji różni wizja bezpieczeństwa międzynarodowego i stanowisko wobec poszerzania i pogłębiania Unii Europejskiej oraz stosunek do Stanów Zjednoczonych, NATO i Rosji. Niemcy i Francja, jak już pisałem, od początku XXI w. zacieśniały współpracę z Rosją i ograniczały współpracę z Polską. Proces ten uległ zahamowaniu dopiero po agresji Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. Polska zaś pod rządami partii Prawo i Sprawiedliwość *de*

¹² J.M. Fiszer, *Geneza Traktatu z Maastricht i jego znaczenie dla integracji i bezpieczeństwa Europy*, „Studia Polityczne” 2023, nr 2, s. 145–169.

facto prowadziła wojnę na dwa fronty, czyli z UE i USA, oraz widziała wroga nie tylko w Rosji, ale również w RFN. Nie miała też dobrych relacji z Francją. Co więcej, Francja i Niemcy nie uważają Polski za kraj w pełni demokratyczny. Tymczasem wiele współczesnych wyzwań, jak np. te dotyczące bezpieczeństwa, obronności, walki z terroryzmem, migracji czy klimatu, wymagają współdziałania wszystkich państw Europy, w tym zwłaszcza należących do Trójkąta Weimarskiego, i wznowienia jego działalności. Niestety, nie wszyscy polscy, niemieccy i francuscy decydenci tak uważają, co uważam za poważny błąd, zwłaszcza w kontekście neoimperialnej polityki Federacji Rosyjskiej pod rządami prezydenta Władimira Putina, która doprowadziła do zbrodniczej wojny z Ukrainą i dziś zagraża bezpieczeństwu Europy i świata.

W prezentowanym artykule stawiam kilka tez i hipotez. Próbuję również odpowiedzieć na adekwatne do nich pytania, m.in.: czy formuła Trójkąta Weimarskiego już się wyczerpała, jak sądzą niektórzy politycy, i dlaczego doszło do kryzysu w stosunkach między jego partnerami? Czy i jak należy doprowadzić do jego renesansu? Dlaczego Polska przestała być pożądanym partnerem do współpracy z Francją i Niemcami? Czy może doszło do zbyt radykalnego przewartościowania przez rząd Polski naszych sojuszy? Jakie są tego przyczyny? Czy Trójkąt Weimarski jest nadal potrzebny i dlaczego? Czy agresja Rosji na Ukrainę i trwająca u granic Polski wojna przyspieszą renesans Trójkąta Weimarskiego? Nie jest to zadanie łatwe, gdyż Trójkąt Weimarski tworzą państwa o zróżnicowanych interesach, potencjałach i możliwościach oddziaływania na środowisko międzynarodowe i jego ewolucję. Ponadto na ich zachowania i skuteczność działania na arenie międzynarodowej wpływa wiele czynników zarówno natury wewnątrzpaństwowej, jak i środowiskowej. W świetle teorii polityki zagranicznej większe możliwości w tym zakresie mają państwa silne, potocznie zwane mocarstwami, i to one prowadzą najbardziej ofensywną politykę zagraniczną oraz kreują rzeczywistość międzynarodową i przesądzają o powstających systemach międzynarodowych.

W niniejszej analizie odwołuję się nie tylko do teorii polityki zagranicznej państwa, ale także do teorii integracji europejskiej oraz kilku teorii i metod badawczych stosowanych w naukach o polityce i nauce o stosunkach międzynarodowych. Przede wszystkim do teorii realizmu klasycznego, szkoły angielskiej i teorii instytucjonalizmu. Dominującą metodą badawczą jest tutaj analiza dokumentów i materiałów źródłowych, a także opis i analiza historyczna oraz krytyczna analiza literatury przedmiotu.

Do opracowania niniejszego artykułu wykorzystałem bogatą literaturę przedmiotu, w tym dokumenty publikowane, publikacje zwarte, artykuły z periodyków naukowych oraz z prasy i internetu.

1. Utworzenie Trójkąta Weimarskiego i jego cele

Wraz z upadkiem komunizmu w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i zakończeniem zimnej wojny w stosunkach międzynarodowych odrodziła się idea integracji regionalnej, na fali której doszło do utworzenia m.in. Trójkąta Wyszehradzkiego i Trójkąta Weimarskiego¹³. Powstał on w trudnym momencie dla Polski i Europy, a zwłaszcza dla Europy Środkowo-Wschodniej, bo po zjednoczeniu Niemiec 3 października 1990 r., ale przed rozpadem Związku Radzieckiego, który miał negatywny stosunek do transformacji ustrojowej byłych sojuszników i ich euroatlantyckich aspiracji. W Związku Radzieckim/Federacji Rosyjskiej dominowała tendencja do pomijania lub lekceważenia interesów i pozycji Polski w Europie¹⁴. Jednocześnie Zachód na czele ze Stanami Zjednoczonymi postawił Polsce wiele trudnych warunków, od spełnienia których uzależnił jej członkostwo w strukturach euroatlantyckich¹⁵. Dlatego też w początkowym okresie starań Polski o członkostwo w NATO i Wspólnotach Europejskich/Unii Europejskiej szczególną rolę odegrał właśnie Trójkąt Weimarski¹⁶. Tezą główną jest tutaj konstatacja, że bez Trójkąta Weimarskie-

¹³ J. Stańczyk, *Nowy regionalizm w Europie Środkowej*, „Wojsko i Wychowanie” 1999, nr 2, s. 94; Z. Czachór, *Regionalizm w stosunkach międzynarodowych*, [w:] W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz (red.), *Stosunki międzynarodowe*, Atla 2, Wrocław 1998, s. 249–255; E. Cziomer, L.W. Zyblikiewicz, *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 236–246; *Place and Role of the Visegrád Group Countries in the European Union*, eds. J.M. Fiszer, A. Chojan, P. Olszewski, Institute of Political Studies Polish Academy of Sciences, European Commission, Warsaw 2019.

¹⁴ K. Przybyła, *Rosyjska polityka wobec Zachodu – wybrane zagadnienia*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2013, nr 26, s. 67–89; R. Jakimowicz, *Zarys stosunków polsko-rosyjskich w latach 1992–1999*, Polska Fundacja Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2000; A.V. Kozhemiakin, R.E. Kanet, *Russia and Its Western Neighbours in the „Near Abroad”*, [w:] R.E. Kanet (red.), *The Foreign Policy of the Russian Federation*, Palgrave Macmillan, London 1997, s. 35–26.

¹⁵ A. Hyde-Price, *Dryf kontynentalny? Polska a zmiany relacji euroatlantyckich*, [w:] O. Osica, M. Zaborowski (red.), *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Warszawa 2002; J.M. Fiszer, *Stanowisko Rosji wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2016, nr 1 (60), s. 264–289.

¹⁶ Jak wspominałem, na temat genezy i działalności Trójkąta Weimarskiego powstała już spora literatura, ale większość tych publikacji wydano w pierwszej dekadzie XXI w. i nie obejmują one całokształtu jego działalności. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują: B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza–działalność–perspektywy współpracy*, Instytut Zachodni, Poznań 2006; K.H. Standke (red.), *Trójkąt Weimarski w Europie*;

go integracja postzimnowojennej Europy, a szczególnie w latach 1991–2009, nie byłaby tak dynamiczna i efektywna, jak to miało miejsce w owym czasie, a droga Polski do struktur euroatlantyckich byłaby znacznie trudniejsza¹⁷.

Były minister spraw zagranicznych Polski Radosław Sikorski na temat genezy Trójkąta Weimarskiego i jego celów pisze krótko: „Powstał on w 1991 roku jako formuła wspierająca nasze przystąpienie do Unii Europejskiej, gdy Polska była postkomunistycznym bankrutem, ale i inspiracją”¹⁸. Jest to stwierdzenie zbyt ogólne, pomija bowiem szereg innych przyczyn, które doprowadziły do utworzenia Trójkąta Weimarskiego. Można podzielić je na przyczyny obiektywne i subiektywne, międzynarodowe i wewnętrzne, determinowane ówczesną sytuacją międzynarodową Niemiec, Francji i Polski. *De facto* wszystkie te państwa miały swoje powody, aby powołać do życia Trójkąt Weimarski. Niemcy po zjednoczeniu, którego obawiały się Polska i Francja, chciały pokazać, że nie zagrażają swoim najbliższym sąsiadom i w ogóle Europie, że zależy im na kontynuowaniu współpracy bilateralnej i multilateralnej na rzecz integracji i bezpieczeństwa naszego kontynentu. Natomiast Francja upatrywała w Trójkącie Weimarskim możliwość kontroli polityki wewnętrznej i zagranicznej zjednoczonych Niemiec i szansę na wzmocnienie swojej mocarstwowej roli w Europie, która zmalała wraz ze zjednoczeniem Niemiec i zakończeniem zimnej wojny¹⁹. Ścisła współpraca zjednoczonych Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego zaowocowała wspólną inicjatywą na rzecz utworzenia Unii Europejskiej, co nastąpiło po podpisaniu 7 lute-

H. Wyligąta, *Trójkąt Weimarski. Współpraca Polski, Francji i Niemiec w latach 1991–2004*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010; S. Parzymies, *Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2004, nr 2, s. 156–182; H. Bogusławska, A. Konieczna, *Współpraca polityczno-wojskowa w ramach Trójkąta Weimarskiego i Trójkąta Polska–Niemcy–Dania. Fakty. Analizy. Syntezy. Opinie*, Departament Bezpieczeństwa Międzynarodowego MON, Warszawa 1998; M. Bąk, *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999 i jego znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego*, „Przeгляд Strategiczny” 2013, nr 2, s. 135–153.

¹⁷ B. Koszel, *Rola Francji i Niemiec w procesie integracji Polski z UE*, [w:] T. Wallas (red.), *Polska w Europie w XXI wieku*, UAM, Poznań 2002, s. 121–147; M. Zaborowski (red.), *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Warszawa 2002; R. Raś, *Ewolucja polityki zagranicznej Rosji wobec Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej w latach 1991–2001*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.

¹⁸ R. Sikorski, *Polska może być lepsza*, Znak Horyzont, Kraków 2018, s. 177–178.

¹⁹ F. Bozo, „Winners” and „Losers”: France, the United States, and the End of the Cold War, „Diplomatic History” 2009, Vol. 33, No. 5, s. 926–928; V. Malingre, M.P. Subtil, *Entente cordiale contre l’Histoire*, „Le Monde”, 12.09.2009, s. 8; S. Parzymies, *Przyjaźń z rozsądku. Francja i Niemcy w nowej Europie*, PISM, Warszawa 1994, s. 57–106.

go 1992 r. Traktatu z Maastricht. Unia Europejska miała być panaceum na zaspokojenie francuskiej ambicji odgrywania nadal przez Paryż ważnej roli w postzimnowojennym świecie²⁰.

Pierwsze spotkanie ministrów spraw zagranicznych Francji, Niemiec i Polski, które dało początek trójstronnej współpracy, odbyło się w dniach 28–29 sierpnia 1991 r. w Weimarze, a więc kilkanaście miesięcy po zjednoczeniu Niemiec i niecałe trzy miesiące po podpisaniu polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy oraz cztery miesiące po zawarciu polsko-francuskiego układu o przyjaźni i współpracy. Ówczesny minister spraw zagranicznych RFN Hans-Dietrich Genscher zaprosił do Weimaru, miasta Goethego i Schillera, położonego niedaleko Buchenwaldu, swych odpowiedników: Rolanda Dumas’a z Francji i Krzysztofa Skubiszewskiego z Polski; z państw, które – jak już pisałem – mocno obawiały się zjednoczonych Niemiec i ich polityki zagranicznej. Pretekstem była 242. rocznica urodzin Johanna Wolfganga Goethego. Podczas spotkania trzech ministrów omówili sytuację międzynarodową w Europie, determinowaną rozpadającym się łańcem jałtańsko-poczdamskim i zjednoczeniem Niemiec, oraz nakreślili kierunki współpracy. Podpisali pierwszą wspólną deklarację, zنامiennie zatytułowaną „Odpowiedzialność Francji, Polski i Niemiec za przyszłość Europy”, w której zarysowano cele i zadania Trójkąta Weimarskiego²¹. Podkreślono m.in., że: „Europa znajduje się w punkcie zwrotnym swojej historii. Jej narody i państwa wkroczyły na drogę prowadzącą ku nowym formom współżycia. Jesteśmy świadomi, że Polacy, Niemcy i Francuzi są w sposób szczególnie odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrosąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości. (...) Zadaniem chwili jest zacieśnienie więzi współpracy, łączących narody i państwa ponad dzielącymi je niegdyś granicami, na wszystkich płaszczyznach i we wszystkich dziedzinach życia. Odczuwamy potrzebę całej różnorodności powiązań europejskich i regionalnych. Zwłaszcza współpraca regionów przygranicznych pozwoli ludziom uzmysłwić sobie, że Europa się jednoczy. W stosunkach między Niemcami a Francją współpraca taka stała się rzeczą normalną, a między Niemcami a Polską jest ona kluczem do przyszłej wspólnoty państw i ich obywateli. Liczba ogólnoeuropejskich struktur konfederacyjnych będzie rosła. (...) Siła nowej Europy tkwi w żywotnej różnorodności jej instytucji. Ich trzonem jest Wspólnota Europejska. Musi ona kontynuować proces integracji. (...) Pola-

²⁰ S. Parzymies, *Przyjaźń z rozsądkiem...*, s. 181–182; A. Szeptycki, *Czynnik niemiecki w polityce wschodniej V Republiki (1958–1991)*, „Stosunki Międzynarodowe” 2000, nr 3–4, t. 22, s. 232–247.

²¹ „Zbiór Dokumentów” 1992, nr 2, s. 9–12.

cy, Niemcy i Francuzi, wraz ze swoimi partnerami – uczestnikami KBWE, stworzyli wielki, podstawowy dokument «Kartę Paryską», na którego podstawie powinien rozwijać się europejski ład pokojowy. Dlatego traktaty polityczne, jakie nasze państwa zawarły między sobą, mają szczególne znaczenie. Należy tu zwłaszcza wymienić układy, jakie Polska podpisała ostatnio z Francją (Układ o przyjaźni i solidarności z 9 kwietnia 1991 r.) i Niemcami (Układ o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991 r.). (...) Francja i Niemcy popierają wszelkie działania na rzecz zbliżenia Polski i pozostałych nowych demokracji do Wspólnoty Europejskiej. Nalegają one na szybkie zawarcie układów o stowarzyszeniu z demokracjami Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej i wspierają rozwój dialogu politycznego. Otwarcie tym nowym demokracjom drogi ku pełnemu członkostwu pokrywa się z celami Wspólnoty Europejskiej. (...) Wspólnie musimy uczynić wszystko, aby stworzyć wszystkim ludziom warunki egzystencji godne człowieka. Tylko w taki sposób możemy oszczędzić im losu uciekinierów i uniknąć migracji w obrębie i do Europy”²².

Z przytoczonych słów wynika, że celem nadrzędnym Trójkąta Weimarskiego było przełamywanie barier między zjednoczonymi Niemcami, Francją i Polską oraz rozwój współpracy, która miała potwierdzać ich dążenie do przewyciężenia podziału Starego Kontynentu oraz niwelować obawy Francji dotyczące mocarstwowych ambicji Niemiec w regionie środkowoeuropejskim, a także równoważyć ich wpływ w Europie. W ten sposób ówczesny prezydent François Mitterrand chciał kontynuować politykę zagraniczną Francji zgodnie z dewizą twórcy V Republiki, generała Charles’a de Gaulle’a: „Francja nie może być Francją bez wielkości”²³.

Formuła Trójkąta Weimarskiego miała więc adekwatne umocowanie historyczne i geopolityczne. Początkowo nieformalne spotkania z czasem przekształciły się w regularne trójstronne konsultacje. Miały na celu usprawnienie i zacieśnienie współpracy między trzema państwami i przyspieszenie procesów integracyjnych w postkomunistycznej Europie. W kolejnych latach współpraca weimarska rozszerzona została o spotkania ministrów obro-

²² Ibidem.

²³ Ch. de Gaulle, *Mémoires de guerre et Mémoires d'espoir*, Plon, Paris 2016; K.M. Ujazdowski, *V Republika Francuska. Idee, konstytucja, interpretacje*, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2010, s. 45–46; W.J. Szczepański, *Charles de Gaulle i Europa*, Editions BNW, Warszawa 2001; A. Szeptycki, *Dziedzictwo generała de Gaulle’a w polityce zagranicznej V Republiki*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2005; S. Parzymies, *Le Triangle de Weimar a-t-il encore une raison d'être dans une Europe en voie d'unification?*, „Annuaire Français de Relations Internationales” 2010, vol. XI, s. 515–530.

ny (1997), sprawiedliwości (1997), finansów (2001) oraz na płaszczyźnie parlamentarnej (od 1992 r.). Największym politycznym osiągnięciem współpracy stało się podniesienie jej na szczebel szefów państw i rządów (od 1998 r.). Współpraca weimarska to nie tylko kontakty polityczne, ale także społeczne. Wymienić tu należy współpracę i wymianę młodzieży, współpracę partnerską miast i regionów oraz współpracę kulturalną.

Nadrzędnym celem współpracy Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego – jak już pisałem – było przewycięzenie podziału Europy i wprowadzenie państw z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym głównie Polski, do wspólnoty państw europejskich. Uznając, że „Polacy, Francuzi i Niemcy są w sposób szczególny odpowiedzialni za sprawę wypracowania w Europie takich form dobrego sąsiedztwa, które sprawdzą się w przyszłości”, ministrowie postanowili zainicjować dzieło budowy trwałych struktur współpracy. Gdy wraz z akcesją Polski do NATO i UE cel ten został zrealizowany, konieczna stała się redefinicja zadań współpracy weimarskiej. W rozszerzonej UE Trójkąt Weimarski zaczął pełnić funkcję forum konsultacji i wypracowywania wspólnych stanowisk w kluczowych sprawach polityki europejskiej. Głównymi zadaniami współpracy w formacie Trójkąta były: umacnianie Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, stosunki zewnętrzne UE, a zwłaszcza jej polityka wschodnia. Istotną rolę w umacnianiu współpracy trójstronnej odgrywał też wspomniany już wymiar społeczny i współpraca międzyparlamentarna. Pierwsze lata współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego nobilitowały Polskę na arenie międzynarodowej i potwierdziły jej oczekiwania związane z tą formułą, a w następnych okresy rutynowych kontaktów przeplatały się z próbami żywego dialogu i poszerzania trójstronnych relacji²⁴.

Trójkąt Weimarski, a właściwie Komitet Wspierania Współpracy Francusko-Niemiecko-Polskiej, stał się trwałym elementem polityki europejskiej zarówno w formie okresowych spotkań trzech ministrów spraw zagranicznych, jak i innych inicjatyw łączących Polskę, Niemcy i Francję, w tym spotkań prezydentów tych państw, o czym szczegółowo piszę w kolejnych częściach tego artykułu. Trójstronna współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego wykraczała poza jego granice i miała duże znaczenie dla scalania postzimnowojennej Europy.

Konkludując rozważania na temat przesłanek genezy Trójkąta Weimarskiego, można stwierdzić, że jego głównym celem było wyrównywanie różnic

²⁴ R. Kuźniar, *Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 60; W. Cimoszewicz, *Krajobraz za horyzontem. Polityka zagraniczna RP po wejściu do Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2004, nr 2, s. 35–49.

(likwidowanie asymetrii) między postkomunistycznymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej a krajami Europy Zachodniej oraz przyspieszenie integracji europejskiej i wzmocnienie pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Jeśli idzie o Polskę, cel ten w dużym stopniu został osiągnięty, natomiast różnice gospodarczo-społeczne między państwami Europy Środkowej i Wschodniej i krajami Zachodu wciąż utrzymują się, tak jak nadal istnieją różnice między byłą NRD i „starymi landami” w RFN.

W związku z tym uważam, że wszechstronne stosunki między Polską, Niemcami i Francją powinny być nadal rozwijane oraz stać się siłą motoryczną i klamrą spinającą dla postkomunistycznej Europy Środkowo-Wschodniej, która pod względem społecznym, gospodarczym i politycznym wciąż musi przewyżczać skutki podziałów minionych dziesięcioleci, do których doprowadziła żelazna kurtyna. Trójkąt Weimarski powinien ponownie stać się lokomotywą poszerzania i pogłębiania Unii Europejskiej oraz być ważnym ogniwem w systemie bezpieczeństwa Europy²⁵. Po agresji Rosji na Ukrainę, która może doprowadzić do trzeciej wojny światowej, jest to pilne i ważne zadanie.

2. DZIAŁALNOŚĆ TRÓJKĄTA WEIMARSKIEGO

Genezy Trójkąta Weimarskiego i przesłanek jego działalności należy szukać w przenikaniu się trzech mniej lub bardziej kompatybilnych grup interesów narodowych. Jak już wspominałem, zjednoczone Niemcy potrzebowały pola do ukazania swojej nowej polityki wobec Europy Środkowo-Wschodniej. Co więcej, po wchłonięciu NRD granica polsko-niemiecka stała się dla RFN czwartą pod względem długości. Fakt ten wiązał się nie tylko z perspektywą współpracy gospodarczej, ale również wymagał od Niemiec stałej obserwacji sytuacji migracyjnej z Polski. Jak pisze Stanisław Parzymies: „Polska, Niemcy i współpracująca z nimi Francja uważały również, że współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego winna przyczynić się do pojednania polsko-niemieckiego. Stosunki polsko-francuskie znalazły doskonały wzór do naśladowania w stosunkach francusko-niemieckich. Te ostatnie, podobnie jak stosunki polsko-niemieckie, są obciążone tragicznymi doświadczeniami historycznymi, a mimo to stały się przykładem dynamicznego współdziałania w interesie obu

²⁵ J. Holzer, *Próba bilansu i oceny stosunków polsko-niemieckich w latach 1989–1995*, [w:] J. Holzer, J.M. Fiszer (red.), *Stosunki polsko-niemieckie w latach 1970–1995. Próba bilansu i perspektywy rozwoju*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1998, s. 55.

krajów i całej Europy. Uznano, że Trójkąt Weimarski powinien stać się naturalnym przedłużeniem pojednania francusko-niemieckiego, rozszerzając strefę stabilności i przyjaznej współpracy na Polskę i całą Europę Środkową²⁶.

Natomiast członkostwo Francji w Trójkącie Weimarskim motywowała głównie konieczność aktywnego uczestnictwa w zmianach zachodzących w Europie Środkowo-Wschodniej. Wynikała ona z przyjętej przez Paryż roli ważnego decydenta w kwestii integracji europejskiej. Politycznie Francja postanowiła zostać „opiekunem” dla krajów środkowoeuropejskich, które ulegały jednak niemieckim wpływom. Co więcej, Francja niemająca takich jak Niemcy możliwości oddziaływania, zwłaszcza gospodarczego, w krajach Europy Środkowej i Wschodniej starała się przez uczestnictwo w Trójkącie Weimarskim zrównoważyć niemiecką obecność na tym obszarze. Jednocześnie dążyła do podejmowania współpracy z RFN w ramach przyszłej Unii, obawiając się, że również zdominują ją Niemcy i podporządkują własnym interesom narodowym²⁷.

Początkowo działalność Trójkąta Weimarskiego koncentrowała się na czterech obszarach: współpracy politycznej, wojskowej, naukowej i kulturalnej. Jej głównym celem była próba stworzenia stałego kontaktu polsko-francusko-niemieckiego. W oczach założycieli Trójkąta Weimarski miał stanowić motor dla wdrażania nowych projektów służących rozwojowi państw członkowskich oraz wspieraniu współpracy Polski, Niemiec i Francji.

Jeśli idzie o działalność Trójkąta Weimarskiego, to w literaturze przedmiotu spotykamy jej różne oceny, poczynając od wyrazów uznania, a kończąc na krytyce. Niektórzy autorzy piszą, że „państwa należące do Trójkąta Weimarskiego powinny być przykładem, w jaki sposób zmniejszyć różnice pomiędzy Europą Środkową a Europą Zachodnią w standardzie życia, zlikwidować lukę techniczno-cywilizacyjną, co zapewni pokój i stabilność na całym kontynencie europejskim”²⁸. Rozbieżność ocen wynikała m.in. z tego, że z Trójkątem Weimarskim inne nadzieje wiązała Polska, a inne Niemcy i Francja. Polska widziała w nim pomost na drodze ze Wschodu na Zachód, który ułatwi jej szybki powrót do Europy i struktur euroatlantyckich. Liczyła, że Trójkąt Weimarski stanie się siłą motoryczną integracji europejskiej w społecznym, politycznym i gospodarczym wymiarze. Natomiast RFN chciała w ten sposób zneutralizować niechęć Francji i Polski do zjednoczenia Niemiec oraz miała na celu wzmocnienie międzynarodowego zaufania do zjednoczonych

²⁶ S. Parzymies, *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945–1999*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 1999, s. 188.

²⁷ Ibidem. Zob. też B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza...*, s. 123–125.

²⁸ M. Bąk, *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999...*, s. 119.

Niemiec i przeciwdziałanie poglądom, że stara się ona zdominować region środkowoeuropejski. W latach 90. XX i na początku XXI w. Niemcy popierały polskie aspiracje do członkostwa w NATO i Unii Europejskiej, widząc w tym rozszerzenie strefy stabilności w swoim bliskim sąsiedztwie. Nieco inne stanowisko w tych sprawach zajmowała Francja, odnosząca się z rezerwą do ówczesnej sytuacji w Europie. Po zjednoczeniu Niemiec francuskie podejście do integracji europejskiej cechowała pewna dwuznaczność, na co zwracało uwagę wielu analityków. Wcześniej przez wiele lat francuscy politycy przekonywali rodaków do idei integracji europejskiej, argumentując, że zjednoczona Europa jest jedynym sposobem zapewnienia Francji silnej pozycji na arenie międzynarodowej. Takie instrumentalne traktowanie integracji europejskiej okazało się nie do utrzymania w sytuacji obiektywnego wzrostu znaczenia zjednoczonych Niemiec oraz przystąpienia do UE nowych krajów. „Nikt nie może zarzucać Francji, że stara się ona promować swe interesy i swój punkt widzenia (...), ale aktualna europejska strategia dyplomatyczna Francji, łącząca gaullistowskie podejście z systematycznym przywiązaniem do solidarności francusko-niemieckiej, wydaje się coraz bardziej anachroniczna” – pisał francuski ekspert B. Nivet w artykule o wymownym tytule *Francja czarną owcą Unii Europejskiej*²⁹. Francja – moim zdaniem – poprzez Trójkąt Weimarski chciała mieć wgląd w poczynania zjednoczonych Niemiec na arenie międzynarodowej i jednocześnie kontrolować politykę zagraniczną suwerennej Polski.

Jak już pisałem, działalność Trójkąta Weimarskiego w praktyce koncentrowała się na czterech obszarach: współpracy politycznej, obronnej, naukowej oraz kulturalnej, a jej celem była próba stworzenia trwałego i mocnego polsko-francusko-niemieckiego trilogu, który spajałby interesy narodowe z interesami ponadnarodowymi, dotyczącymi Unii Europejskiej i jej miejsca w euroatlantyckim systemie bezpieczeństwa.

W dotychczasowej działalności Trójkąta Weimarskiego można chronologicznie wyróżnić cztery etapy, mniej lub bardziej owocne, a mianowicie: 1) obejmujący lata 1991–2004, 2) przypadający na lata 2004–2007, 3) dotyczący lat 2008–2015, 4) przypadający na lata 2016–2023. W każdym z nich można również wyodrębnić pewne krótsze interwały czasowe w działalności Trójkąta Weimarskiego, obfitujące zarówno w sukcesy, jak i porażki, o których piszę w następnej części niniejszego artykułu.

²⁹ B. Nivet, *La France, mouton noir de l'Union européenne?*, „Le Figaro”, 17.11.2003, s. 11.

3. SUKCESY I PORĄŻKI

Jak już wspominałem, głównym celem Trójkąta Weimarskiego, powołanego do życia w czasie postępującej erozji ładu jałtańsko-poczdamskiego, było m.in. stabilizowanie sytuacji międzynarodowej w Europie, przewyciężanie skutków zimnej wojny poprzez wzmoczenie integracji europejskiej oraz poszerzanie i pogłębianie Wspólnot Europejskich, zbudowanie w Europie demokratycznego porządku międzynarodowego, wzmocnienie roli NATO w systemie euroatlantyckim, wspieranie demokratycznych przemian (transformacji) w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i niwelowanie skutków dotychczasowego podziału świata na Wschód i Zachód. Dla Francji miał stanowić coś w rodzaju parasola ochronnego przed zjednoczonymi Niemcami i unie możliwić im powrót do imperialnej polityki wobec Europy. Jeśli zaś idzie o Niemcy, to Trójkąt Weimarski miał legitymizować ich zjednoczenie i rozwiewać obawy Francji i Polski przed ewentualnymi próbami przejęcia przez Bonn/Berlin kontroli nad Europą Środkowo-Wschodnią. Dla Polski Trójkąt Weimarski miał szczególną rolę do odegrania, a mianowicie miał ułatwić jej normalizację stosunków ze zjednoczonymi Niemcami i z Francją. Co więcej, na wzór relacji francusko-niemieckich Trójkąt Weimarski miał wspierać proces polsko-niemieckiego pojednania i rozwój wszechstronnej współpracy między RFN i Polską. Miał ułatwić Polsce „powrót” do Europy i struktur euroatlantyckich, tj. do NATO i Unii Europejskiej³⁰.

Biorąc to pod uwagę, stwierdzam, że Trójkąt Weimarski spełnił pokładane w nim przez Polskę, Niemcy i Francję nadzieje. Między innymi przyspieszył integrację postkomunistycznej Europy, która zaowocowała utworzeniem UE, i ułatwił akcesję Polski do NATO i Unii Europejskiej. Można więc tutaj mówić o sukcesach Trójkąta Weimarskiego, które do 2004 r. są bezsporne. Natomiast później, w latach 2005–2016, sukcesów tych było już coraz mniej, a w latach 2016–2023 działalność Trójkąta Weimarskiego *de facto* zamarła i mieliśmy do czynienia już tylko z porażkami.

Dlaczego tak się stało, co utrudniało działalność Trójkąta Weimarskiego i współpracę między Polską, Francją i Niemcami? Odpowiedź nie jest prosta i wymagałaby napisania oddzielnego, obszernego na ten temat opracowania. Można powiedzieć, że było wiele przyczyn obiektywnych i subiektywnych,

³⁰ M. Łukasiewicz, *Trójkąt Weimarski po 15 latach*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2006, nr 2, s. 18–24; B. Koszel, *Trójkąt Weimarski: bilans i perspektywy współpracy*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2016, nr 1, s. 65–67; Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Trójkąt Weimarski, <https://www.govpl/web/dyplomacja/trojkat-weimarski> [dostęp: 4.05.2021].

które utrudniały działalność Trójkąta Weimarskiego lub uniemożliwiały wykorzystanie w praktyce jego olbrzymiego potencjału. Badacze i eksperci już od wielu lat starają się przyczyny te diagnozować i katalogować. Jennifer Yoder twierdzi, że Trójkąt Weimarski nie stał się kolektywnym aktorem podejmującym nowe inicjatywy w rozszerzonej UE i nie wypracował nowej strategii dalszego działania³¹. Podobnie uważa Helena Wyligała, która pisze, że po 2004 r. „partnerzy weimarscy nie zdołali wypracować nowych celów trójstronnej kooperacji, nie przyczynili się także do rozwiązywania bieżących problemów we wspólnej przestrzeni unijnej”³².

Bezspornie na porażki w działalności Trójkąta Weimarskiego miały wpływ utrzymujące się rozbieżności interesów europejskich Paryża, Berlina i Warszawy w sferze bezpieczeństwa, gospodarki, ale także w kwestii współpracy z Rosją czy Stanami Zjednoczonymi. Na funkcjonowanie Trójkąta Weimarskiego cieniem kładły się też nierozwiązane problemy w stosunkach polsko-niemieckich i rozwijana ponad głowami Polaków współpraca Niemiec z Rosją, w tym problem tzw. Gazociągu Północnego omijającego Polskę. Brak stabilności w stosunkach między RFN i Polską spowodował załamanie się najważniejszego ogniwa bilateralnego, tworzącego fundament Trójkąta Weimarskiego. Niestety, również stosunki polsko-francuskie po zakończeniu zimnej wojny przechodziły różne fazy, gdzie wola rozwoju współpracy mieszała się z zawodami i niespełnionymi oczekiwaniami, a różnice stanowisk na tle ważnych problemów międzynarodowych czasami przybierały konfliktowy charakter. Tak było np. po zajęciu przez Polskę i Francję odmiennych stanowisk w sprawie wojny w Iraku, gdy Polska w przeciwieństwie do Francji poparła amerykańską interwencję w Iraku, co politycy francuscy uznali za przejaw ślepego proamerykanizmu. Do dziś dają o sobie znać słowa ówczesnego prezydenta Jacques’a Chiraca, który krytykując Polskę oraz pozostałe państwa Europy Środkowej i Wschodniej popierające zbrojną interwencję w Iraku, powiedział, że kraje te straciły dobrą okazję, aby milczeć. Podobnych sporów i zadrażnień w relacjach polsko-francuskich było jeszcze wiele³³. Moim zdaniem nie zawsze skuteczna w działaniu była też dyplomacja Polski, która nie potrafiła wykorzystać formatu weimarskiego do wywierania

³¹ J.A. Yodert, *Dialogues, Trialogues and Triangles: The Germany's Foreign Policy of Trust-Building*, „German Politics” 2017, nr 26 (2), s. 39.

³² H. Wyligała, *Trójkąt Weimarski po rozszerzeniu UE – niewykorzystany instrument polskiej polityki zagranicznej?*, „Przegląd Politologiczny” 2010, nr 4, s. 69.

³³ A. Szeptycki, *Ewolucja stanowiska Francji i Polski wobec wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony*, „Stosunki Międzynarodowe” 2010, nr 3–4, t. 42, s. 69–201.

nia nacisku na zachowania Niemiec i Francji, często sprzecznych z polską racją stanu³⁴.

W literaturze przedmiotu dosyć powszechne jest przekonanie, że po przystąpieniu do NATO i Unii Europejskiej Polska, osiągnąwszy strategiczne cele swej polityki zagranicznej, jakoby spoczęła na laurach i nie wypracowała nowej koncepcji polityki zagranicznej. Wyrażany jest pogląd, że Polska w istocie zajęła postawę reaktywną, że zabiegała o utrzymanie się w głównym nurcie, którego kierunek określały inne mocarstwa – Stany Zjednoczone w NATO, a Niemcy i Francja w Unii Europejskiej. Nie wnikając w te oceny, które – moim zdaniem – są trafne, należy podkreślić, że starania o wejście do NATO i UE nie były traktowane przez Polskę jako cel sam w sobie albo panaceum na rozwiązanie wszystkich problemów, jakie wówczas stały przed nowymi demokracjami w Europie Środkowo-Wschodniej, ale obie te struktury były, są i powinny wraz z Trójkątem Weimarskim być uważane za ważne instrumenty realizacji założeń strategii rozwoju i bezpieczeństwa Polski oraz innych państw regionu, zwłaszcza naszych sąsiadów.

Ponadto uważam, że od początku istnienia Trójkąta Weimarskiego jego słabą stroną był brak instytucjonalizacji, czyli określonej struktury organizacyjnej, co nadal utrudnia współpracę i koordynację polityki zagranicznej Polski, Francji i Niemiec. Mankament ten powinien zostać jak najszybciej usunięty, jeśli Trójkąt Weimarski ma stać się aktywnym podmiotem na arenie międzynarodowej. Powinien też posiadać własny trójstronny fundusz na wzór funduszu wyszehradzkiego, który zapewniałby kontynuowanie jego działalności i wspierał działania podmiotów pozarządowych w państwach członkowskich.

Konkludując tę analizę, uważam, że mimo wielu mankamentów i porażek w interesie Polski, Niemiec i Francji leży renesans działalności Trójkąta Weimarskiego oraz traktowanie go jako ważnego instrumentu w ich polityce zagranicznej i jako forum współpracy międzynarodowej. Mógłby też koordynować pomoc dla walczącej o suwerenność Ukrainy i pomóc jej w akcesji do Unii Europejskiej i NATO.

4. PERSPEKTYWY RENESANSU TRÓJKĄTA WEIMARSKIEGO

Trwająca od 2016 r. stagnacja w funkcjonowaniu Trójkąta Weimarskiego i w jego działalności ma charakter raczej przejściowy, a po obecnych turbulencjach w stosunkach bilateralnych między Polską i Niemcami, między Polską

³⁴ Ibidem, s. 70–71.

i Francją oraz Francją i Niemcami wkrótce zakończy się. Istotną rolę odgrywa tu wojna, która toczy się na Ukrainie. Udzielana jej pomoc już doprowadziła do zacieśnienia współpracy między Polską, Niemcami i Francją. Plan Putina, aby w ciągu kilku dni pokonać Ukrainę, nie powiódł się. Nie udało mu się złamać narodu ukraińskiego ani podzielić Zachodu. Wręcz przeciwnie, zbrodnica wojna zintegrowała Ukraińców jako wolny i suwerenny naród europejski i doprowadziła do renesansu Zachodu. Zarówno NATO, jak i Unia Europejska znalazły nową jakość, o której wielu – w tym Putin – mogło jeszcze rok temu nie myśleć. Jedność Zachodu wobec agresywnej Rosji jest warunkiem *sine qua non* nie tylko zwycięstwa Ukrainy, ale również bezpieczeństwa Europy i pokoju na świecie.

Moim zdaniem nastąpi też renesans Trójkąta Weimarskiego i będzie on ponownie odgrywał ważną rolę nie tylko we współpracy trilateralnej między Polską, Niemcami i Francją, ale również na rzecz bezpieczeństwa i integracji Europy w kolejnych dekadach XXI w. Mimo obecnych problemów Polska i jej interesy dalej związane są bowiem z Unią Europejską oraz szeroko rozumianym Zachodem, wliczając w to struktury NATO, Unii Europejskiej i Trójkąta Weimarskiego. Trójkąt Weimarski również jest niezbędny dla stabilnych relacji francusko-niemieckich. Współpraca w ramach Trójkąta Weimarskiego nie musi oznaczać porzucenia polskich interesów w ramach Grupy Wyszehradzkiej czy Inicjatywy Trójmorza. Powinna raczej sprzyjać dywersyfikacji naszych sojuszników, argumentów oraz środków na rzecz dalszego wzmocnienia Polski na arenie międzynarodowej, co jest niezbędne w tak niepewnym dziś świecie. Gospodarczo, a do niedawna również politycznie, Polska nadal jest liderem przemian w Europie Środkowo-Wschodniej oraz głównym orędownikiem Partnerstwa Wschodniego. Wszystko wskazuje też na to, że zagrożenia – tak militarne, jak i hybrydowe – ze strony Wschodu nie zmniejszą się, a wręcz odwrotnie, będą narastać, zwłaszcza w wymiarze energetycznym lub dezinformacyjnym. Przykład Ukrainy i Białorusi pokazuje, że ani Waszyngton, ani Unia Europejska nie mają wpływu na Rosję i jej neoimperialną politykę międzynarodową. Dlatego też uważam, że w interesie Polski, Francji i Niemiec leży troska o reaktywację działalności Trójkąta Weimarskiego. Trudno sobie wyobrazić Europę, a zwłaszcza Unię Europejską, bez Trójkąta Weimarskiego. Jest to jedna z tez badawczych niniejszego artykułu. Kolejna teza to stwierdzenie, że dotychczasowy dorobek Trójkąta Weimarskiego i jego wkład do umacniania bezpieczeństwa i na rzecz integracji Europy należy ocenić pozytywnie. Co więcej, uważam, że bez Trójkąta Weimarskiego nie powstałaby Unia Europejska i dziś trudno sobie ją wyobrazić bez tego jakże ważnego podmiotu w stosunkach międzynarodowych Europy i świata. Podobnie trudno

sobie wyobrazić suwerenną i bezpieczną Polskę bez jej obecności w NATO, UE i Trójkącie Weimarskim, zwłaszcza w sytuacji narastającego zagrożenia ze strony imperialnej polityki Rosji, która napadła na Ukrainę i dziś zagraża bezpieczeństwu Polski oraz całej Europie.

Wspólne stanowisko Francji i RFN wobec integracji Europy i jej bezpieczeństwa zostało potwierdzone w podpisanym w 56. rocznicę Traktatu Elizejskiego 22 stycznia 2019 r. nowym Układzie między Republiką Federalną Niemiec i Francją o niemiecko-francuskiej współpracy i integracji. W układzie tym, od miejsca jego podpisania zwanym układem akwizgrańskim, Francja i Niemcy podkreśliły, że będą dążyły do zacieśniania i umacniania współpracy i integracji. W tym też celu będą podejmowały działania na rzecz wymiany młodzieży i nauki języka niemieckiego we Francji i języka francuskiego w Niemczech, rozwijania współpracy transgranicznej i umacniania unii walutowej. Ponadto w układzie tym obydwa państwa zapewniły, że nadal będą przestrzegały zobowiązań wynikających z członkostwa w NATO, ale zarazem zapowiedziały, że będą podejmowały wysiłki na rzecz budowy i umacniania autonomicznego systemu bezpieczeństwa dla Unii Europejskiej³⁵.

Idąc za przykładem Niemiec i Francji, może również Polska po 30 latach od podpisania układów bilateralnych z tymi państwami powinna dokonać ich przeglądu i wyjść z propozycją ich odnowienia i pogłębienia współpracy na kolejne dziesiątki lat? Taka sama propozycja powinna również dotyczyć Trójkąta Weimarskiego. Moim zdaniem mimo obecnych turbulencji Trójkąt Weimarski wciąż ma duży potencjał i może stać się kołem zamachowym Unii Europejskiej oraz odegrać dużą rolę w utrzymaniu jej jedności i zapewnieniu bezpieczeństwa Europy. Jego działalność powinna być nadal wspierana przez Polskę i UE, a z drugiej strony przez takie podmioty, jak Niemcy, Francja, NATO, Grupa Wyszehradzka czy Inicjatywa Trójmorza.

Optymizmem napawa „Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec”, przyjęte podczas XV polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się 2 listopada 2018 r. w Warszawie. Czytamy w nim m.in.: „Podkreślamy znaczenie trójstronnej współpracy Francji, Niemiec i Polski w formule Trójkąta Weimarskiego oraz nasze pragnienie, aby zwiększyć jego skuteczność. Popieramy koncepcję zorganizowania w najbliższym czasie kolejnego spotkania

³⁵ *Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Französischen Republik über die deutsch französische Zusammenarbeit und Integration*, Akwizgran, 22.01.2019, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/G/elysee-vertrag.pdf?_blob=publicationFile [dostęp: 3.11.2021]. Zob. też J. Hasczyński, *Niemcy i Francja podpisały traktat: duża chmura nad Akwizgranem*, „Rzeczpospolita”, 23.01.2019, s. 3.

ministrów spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego. Będziemy kontynuować współpracę jako partnerzy również w ramach innych inicjatyw, takich jak Wyszehrad Plus, Proces Berliński czy Inicjatywa Trójmorza”³⁶.

Krokiem milowym w kierunku wznowienia działalności Trójkąta Weimarskiego była oficjalna wizyta w Polsce prezydenta Francji Emmanuela Macrona w dniach 3–4 lutego 2020 r. Mówiąc o „nieporozumieniach w relacjach polsko-francuskich”, stwierdził, że dotyczą one przede wszystkim roli NATO i koncepcji obrony europejskiej, oraz przypomniał, że Francja wywiązuje się z obowiązku obrony wschodniej flanki Sojuszu Północnoatlantyckiego. Podkreślił też, że jego wypowiedzi o „śmierci mózgowej” NATO zostały źle zrozumiałe, gdyż chodziło mu o wypracowanie nowej strategii działania dla NATO, które uważa za fundament bezpieczeństwa Europy. Mówiąc o relacjach z Rosją, Macron stwierdził, że Francja nie jest antyrosyjska czy prorosyjska, a relacje z Rosją ocenia jako relacje z sąsiadem i krajem, który zawsze będzie w Europie³⁷.

Co istotne, prezydent E. Macron podkreślił, że Francja nie będzie już dłużej blokowała prac Trójkąta Weimarskiego i że zamierza ożywić współpracę państw do niego należących. Co więcej, prezydent E. Macron zaprosił prezydenta Andrzeja Dudę do Paryża na szczyt tego formatu z udziałem kanclerz Niemiec Angeli Merkel. Z kolei prezydent A. Duda przyznał, że po brexicie Franja jest w Europie potęgą, a Paryż i Warszawa powinny współpracować nad stworzeniem nowej architektury UE – takiej, aby nikt już nie chciał jej opuszczać³⁸.

Do wspomnianego wcześniej spotkania ministrów spraw zagranicznych Polski, Niemiec i Francji doszło jednak dopiero po dwóch latach, ale stało się ono również ważnym wydarzeniem i dobrym prognostykiem dla renesansu Trójkąta Weimarskiego. Jego rezultatem była bowiem wspólna deklaracja, ogłoszona 15 października 2020 r. w Paryżu. W deklaracji tej podkreślono m.in., że: „Trójkąt Weimarski pełni ważną rolę nie tylko w uzgadnianiu

³⁶ *Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec*, przyjęte podczas XV polsko-niemieckich konsultacji międzyrządowych, które odbyły się 2 listopada 2018 r. w Warszawie, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wspolne-oswiadczenie-ministrow-spraw-zagranicznych-polski-i-niemiec> [dostęp: 2.11.2021]. Zob. też „Dziennik Gazeta Prawna”, 3.11.2018, s. 4; „Rzeczpospolita”, 3.11.2018, s. 3.

³⁷ P. Wroński, B.T. Wieliński, *Macron wyciąga rękę*, „Gazeta Wyborcza”, 4.02.2020, s. 1; P. Moszyński, *Macron w Polsce. Ostre spory i interesy*, „Gazeta Wyborcza”, 3.02.2020, s. 112.

³⁸ M. Cedro, M. Potocki, *Paryż chce łagodzić napięcia z Polską*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2020, s. A6.

wspólnego stanowiska, ale także w inicjowaniu wysiłków na rzecz kształtowania Europy o większej solidarności wewnętrznej i połączonej sile na arenie międzynarodowej. Wspólne rozmowy pokazały, jak bardzo zbliżone są nasze analizy większości sytuacji kryzysowych i jak bardzo pragniemy zacieśnienia współpracy. (...) Nasze trzy kraje ponownie podkreślają, iż istotne jest utrzymanie zdecydowanego stanowiska wobec Rosji we wszystkich kwestiach zagrażających pokojowi na kontynencie europejskim. (...) Wspólne wartości stanowiące fundament naszych demokratycznych i społecznych modeli są podstawą wolności, bezpieczeństwa i dobrobytu w Europie. Trójkąt Weimarski podkreśla wspólne zaangażowanie na rzecz wzmocnienia praworządności we wszystkich państwach członkowskich. (...) Francja, Niemcy i Polska przywiązują znaczną wagę do intensyfikacji kontaktów oraz pogłębienia wzajemnej wiedzy pomiędzy społeczeństwami obywatelskimi tych krajów. Naszym zamiarem jest współdziałanie na rzecz wzmocnienia współpracy akademickiej, wymiany naukowej oraz programów stypendialnych, a także podejmowanie inicjatyw mających na celu rozwijanie trójstronnej współpracy w sferze kultury”³⁹.

Szef polskiej dyplomacji, profesor Zbigniew Rau, po spotkaniu tym podkreślił, że Warszawę, Berlin i Paryż łączy podobne spojrzenie na kwestie europejskie, a minister spraw zagranicznych Niemiec Heiko Maas stwierdził: „Ci, którzy pogrzebali Trójkąt Weimarski, mają dowód, że Trójkąt jest nadal żywy i może być bardzo użyteczny. (...) Chcielibyśmy utrzymania jedności między zachodnią i wschodnią częścią UE i wydaje mi się, że Trójkąt Weimarski może się do tego świetnie przyczynić”⁴⁰. Natomiast minister spraw zagranicznych Francji Jean-Yves Le Drian, przypominając, że szefowie dyplomacji weimarskiej trójki nie spotykali się w tym składzie od czterech lat, powiedział, że: „W UE są formaty współpracy, które pozwalają Europie na krok naprzód. Takim właśnie formatem jest Trójkąt Weimarski”⁴¹.

Nic dodać, nic ująć, tylko jak najszybciej trzeba reaktywować działalność Trójkąta Weimarskiego. Jest on bowiem dziś, kiedy trwa wojna na Ukrainie – jak już wcześniej pisałem – bardzo potrzebny Polsce, Francji i RFN oraz Unii Europejskiej i w ogóle Europie, której bezpieczeństwo jest poważnie zagrożone. Wraz z rosyjską inwazją na Ukrainę w 2022 r. ostatecznie załamał

³⁹ *Deklaracja Ministrów Spraw Zagranicznych Trójkąta Weimarskiego*, <https://pl.ambafrance.org/Wspolna-deklaracja-Ministrow-Spraw-Zagranicznych> [dostęp: 17.10.2020].

⁴⁰ *Powrót Trójkąta Weimarskiego? Spotkanie szefów dyplomacji Polski, Niemiec i Francji*, <http://www.euraciv.pl/section/polityka-regionalna/news/trojkat-weimarski> [dostęp: 18.06.2021].

⁴¹ *Ibidem*.

się dotychczasowy porządek międzynarodowy w Europie i na świecie. W grzechach legła wizja o „wspólnym europejskim domu” i „nowej erze demokracji, pokoju i jedności”, proklamowana w Karcie Paryskiej w 1990 r. W stosunkach międzynarodowych rozpoczęły się nowa faza nieufności i nowy wyścig zbrojeń, których konsekwencje będą zagrażały Europie i światu przez kolejne lata, a może nawet dziesięciolecia.

Wojna w Ukrainie może przekształcić się w długotrwały, zamrożony na wiele lat konflikt. Co więcej, zdesperowany Putin może doprowadzić do wojny z Zachodem. Zachód, czyli Unia Europejska, Stany Zjednoczone i NATO, musi mieć tego świadomość i odpowiednio się do tego przygotować. Niezbędna jest dziś również współpraca Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego.

ZAKOŃCZENIE

Jak już pisałem, trwająca od lutego 2022 r. wojna rosyjsko-ukraińska przyspieszy odrodzenie się Trójkąta Weimarskiego, a jego działalność będzie miała duży wpływ na jej zakończenie i odegra istotną rolę w odbudowie Ukrainy i jej akcesji do struktur euroatlantyckich, która pociągnie za sobą radykalną zmianę w układzie sił w Europie i w porządku międzynarodowym na świecie. Co więcej, odwołując się do teorii ról międzynarodowych i biorąc pod uwagę potencjały tworzących go państw, Trójkąt Weimarski powinien odgrywać i z pewnością w przyszłości będzie odgrywał istotną rolę w systemie bezpieczeństwa Europy i na świecie. Być może agresja Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. przyczyni się nie tylko do jego renesansu, ale stanie się także akceleratorem jego działalności na rzecz głębokich reform w UE oraz jej pogłębienia i poszerzenia. W procesie tym, a także w odbudowie powojennej Ukrainy, aktywnie powinna partycypować Polska, ściśle współpracując z Niemcami i Francją⁴².

Szansy, jaką daje Trójkąt Weimarski, nie powinna zmarnować Polska, która wciąż jest państwem średniego rzędu (średniej wielkości), a jej rola z tego powodu na arenie międzynarodowej jest ograniczona. Warto tu zaznaczyć, że Polska w świetle teorii stosunków międzynarodowych zwanej szkołą angielską⁴³

⁴² M. Czarnecki, *Brexit. To nie ostatnia niedziela*, „Gazeta Wyborcza”, 23.11.2018, s. 12; J. Kapiszewski, *Pozwólmy Brytyjczykom spokojnie odzégłować*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 27.02.2019, s. A14.

⁴³ Szerzej na temat szkoły angielskiej zob. J. Czaputowicz, *Teorie stosunków międzynarodowych. Krytyka i systematyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 254–290; B. Buzan, *The English School. An Unexploited Resource in IR*, „Review of

stanowi w całej rozciągłości przykład państwa półperyferyjnego, a więc takiego, którego pozycja znajduje się poza rdzeniem społeczności międzynarodowej. Polska jawi się również jako państwo kulturowo ambiwalentne, którego tożsamość opiera się zarówno na wątkach wschodnich, jak i zachodnich. Jednocześnie państwo kulturowo, politycznie i gospodarczo opowiada się za współpracą z Zachodem, w relacji do którego dokonuje oceny własnego dorobku. Polska, posiadając cechy kultury zachodniej, próbuje także poprzez różnorakie zabiegi retoryczne pokazać, że jest jej częścią, a także, że jest Zachodowi potrzebna. Natomiast w praktyce nie potrafiliśmy tego wykorzystać, o czym świadczy m.in. nasza dotychczasowa działalność na forum Trójkąta Weimarskiego.

Dynamiczne zmiany zachodzące dziś pod wpływem wojny Rosji z Ukrainą w środowisku międzynarodowym oraz w relacjach multi- i bilateralnych sprawiają, że konieczna jest rewizja i korekta kierunków polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski w taki sposób, aby jej pozycja uległa umocnieniu zarówno na arenie europejskiej, jak i światowej polityki. Polska powinna dążyć do konsolidacji struktur Trójkąta Weimarskiego, NATO i Unii Europejskiej z własną architekturą bezpieczeństwa. Powinna popierać zwiększenie samodzielności obronnej Europy, ale stanowczo sprzeciwiać się przeciwstawianiu jej NATO. Ponadto powinna o problemach bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego rozmawiać zarówno ze Stanami Zjednoczonymi, jak i Unią Europejską oraz Francją i Niemcami, a po upadku rządów Putina w Rosji także z tym państwem⁴⁴. Co więcej, Polska powinna stanowczo domagać się, aby wszelkie koncepcje architektury bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej były komplementarne wobec NATO i zawierały klauzule dotyczące gwarancji rozszerzonego odstraszania nuklearnego, udzielonych przede wszystkim przez Stany Zjednoczone oraz być może również przez Wielką Brytanię i Francję. Jest to ważne dziś, kiedy W. Putin straszy Polskę i Ukrainę oraz Europę atakiem jądrowym i grozi rozlokowaniem na terytorium Białorusi broni jądrowej⁴⁵.

International Studies” 2013, nr 27, s. 471–488; A. Linklater, *Rationalism*, [w:] S. Burchil, A. Linklater (red.), *Theories of International Relations*, Macmillan, Basingstoke 1996, s. 10–121; A. Wendt, *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.

⁴⁴ K. Pelczyńska-Natęcz, *Polska wobec Rosji. Radykalizm bez polityki*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2018, s. 11. Zob. też O. Barbarska, *Polityka wschodnia Unii Europejskiej jako część składowa polityki zagranicznej UE*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2018; B. Piskorska, *Soft power w polityce UE wobec państw Partnerstwa Wschodniego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2017.

⁴⁵ Szerzej na ten temat zob. J. Bartosiak, A. Świedziński, M. Budzisz, *Decyzje strategiczne, które Polską będzie musiała podjąć do końca 2023 roku*, Strategy&Future, Warszawa 2023.

Dziś stosunek do Rosji i jej polityki międzynarodowej utrudnia współpracę państw w ramach Trójkąta Weimarskiego. Francja i Niemcy w przeciwieństwie do Polski nadal opowiadają się za nawiązaniem współpracy i rozmowami pokojowymi z Rosją oraz odejściem od stosowania wobec niej różnego rodzaju sankcji, czemu przeciwna jest Polska. Być może sytuacja ta wyglądałaby inaczej, gdyby wprowadzone zostały w życie podejmowane w latach 2007–2010 projekty rozszerzenia działań Trójkąta Weimarskiego o Federację Rosyjską. Początkowo owocne spotkania w ramach Weimar plus oraz Trójkąta Królewieckiego zostały jednak zaniechane. Trzeba się zastanowić, czy po zakończeniu wojny na Ukrainie nie wrócić do tych pomysłów, aby ratować Europę i świat przed dalszymi konfliktami i niebezpiecznymi podziałami na Wschód i Zachód. Pomysłów tych nie należy oceniać jako absurdalnych czy wręcz niepoważnych. Oczywiście, że nie ma już powrotu do relacji z Rosją sprzed 2022 r., która musi zostać bezwzględnie i surowo ukarana za agresję i zbrodnie na Ukrainie. Agresja Rosji na Ukrainę spowodowała również załamanie się modelu bezpieczeństwa kooperatywnego, opartego na – z biegiem lat coraz bardziej pozorowanej – przynależności Rosji do europejskiej wspólnoty normatywnej. Dziś nie wiadomo, co może go zastąpić i jaką rolę mogłyby tutaj odgrywać powojenne Ukraina i Rosja. Jeśli chodzi o Ukrainę, musi powstać coś, na czym będzie ona mogła polegać, co będzie gwarantowało jej bezpieczeństwo i niepodległość. Natomiast Rosja, jeśli się nie rozpadnie, musi stać się państwem demokratycznym i odpokutować za swoje grzechy, które popełniła pod rządami W. Putina. Należy więc już dziś szukać nowych koncepcji dla bezpieczeństwa Europy i pokoju na świecie. Ważną rolę w tym zakresie powinien odegrać reaktywowany Trójkąt Weimarski.

BIBLIOGRAFIA

Antyniemiecka polityka PiS-u jest na rękę Putinowi. Rozmowa z Dietmarem Nietanem, posłem SPD do Bundestagu, koordynatorem rządu federalnego ds. współpracy z Polską, „Gazeta Wyborcza”, 6.09.2022.

Asmus R., *NATO – otwarcie drzwi*, MUZA SA, Warszawa 2002.

Barburska O., *Polityka wschodnia Unii Europejskiej jako część składowa polityki zagranicznej UE*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2018.

Bąk M., *Trójkąt Weimarski w latach 1991–1999 i jego znaczenie dla bezpieczeństwa europejskiego*, „Przegląd Strategiczny” 2013, nr 2.

- Bogusławska H., Konieczna A. (red.), *Współpraca polityczno-wojskowa w ramach Trójkąta Weimarskiego i Trójkąta Polska–Niemcy–Dania. Fakty. Analizy. Syntezy. Opinie*, Departament Bezpieczeństwa Międzynarodowego MON, Warszawa 1918.
- Bozo F., „Winners” and „Losers”: France, the United States, and the End of the Cold War, „Diplomatic History” 2009, Vol. 33, No. 5.
- Buzan B., *The English School. An Unexploited Resource in IR*, „Review of International Studies” 2013, nr 27.
- Cedro M., Potocki M., *Paryż chce łagodzić napięcia z Polską*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2020.
- Cimoszewicz W., *Krajobraz za horyzontem. Polityka zagraniczna RP po wejściu do Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2004, nr 2.
- Cohen S.B., *Geography and Politics in a World Divided*, Oxford University Press, Oxford–New York 1973.
- Czachór Z., *Regionalizm w stosunkach międzynarodowych*, [w:] W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz (red.), *Stosunki międzynarodowe*, Atla 2, Wrocław 1998.
- Czaputowicz J., *Teorie stosunków międzynarodowych. Krytyka i systematyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Czarnecki M., *Brexit. To nie ostatnia niedziela*, „Gazeta Wyborcza”, 23.11.2018.
- Cziomer E., Zyblikiewicz L.W., *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- De Gaulle Ch., *Mémoires de guerre et Mémoires d'espoir*, Plon, Paris 2016.
- Deklaracja Ministrów Spraw Zagranicznych Trójkąta Weimarskiego*, <https://pl.ambafrance.org/Wspolna-deklaracja-Ministrow-Spraw-Zagranicznych> [dostęp: 17.10.2020].
- Fiszer J.M., *Geneza Traktatu z Maastricht i jego znaczenie dla integracji i bezpieczeństwa Europy*, „Studia Polityczne” 2023, nr 2.
- Fiszer J.M., *Geneza Trójkąta Weimarskiego i jego rola w integracji Europy po zakończeniu zimnej wojny*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2022, nr 16.
- Fiszer J.M., *Polityka zagraniczna Polski w XXI wieku: cele, wyzwania, kierunki, szanse i zagrożenia*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 2 (65).
- Fiszer J.M., *Rosja wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2018, nr 1 (60).
- Fiszer J.M., *Stanowisko Rosji i Niemiec wobec akcesji Polski do NATO*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej 2022, t. LVII, z. 1.
- Fiszer J.M., *Stanowisko Rosji wobec akcesji Polski do NATO i Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2016, nr 1 (60).

- Fiszer J.M. (red.), *Współpraca Polski, Niemiec i Francji w ramach Trójkąta Weimarskiego*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2022.
- Fiszer J.M., Czasak M., *Trójkąt Weimarski. Geneza i działalność na rzecz integracji Europy w latach 1991–2016*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Deutsch Polnische Wissenschafts Stiftung, Warszawa 2019.
- Haszczyński J., *Niemcy i Francja podpisały traktat: duża chmura nad Akwizgranem*, „Rzeczpospolita”, 23.01.2019.
- Holzer J., *Próba bilansu i oceny stosunków polsko-niemieckich w latach 1989–1995*, [w:] J. Holzer, J.M. Fiszer (red.), *Stosunki polsko-niemieckie w latach 1970–1995. Próba bilansu i perspektywy rozwoju*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1998.
- Hyde-Price A., *Dryf kontynentalny? Polska a zmiany relacji euroatlantyckich*, [w:] O. Osica, M. Zaborowski (red.), *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Warszawa 2002.
- Jakimowicz R., *Zarys stosunków polsko-rosyjskich w latach 1992–1999*, Polska Fundacja Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2000.
- Judt T., *Powojnie. Historia Europy od roku 1945*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2018.
- Kapiszewski J., *Pozwólmy Brytyjczykom spokojnie odzeglować*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 27.02.2019.
- Kik K., *Regionalne aspekty polityki zagranicznej Polski*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2019, nr 2 (65).
- Kiwerska J., *Partnerstwo w przywództwie? Stany Zjednoczone i Niemcy (1989–2016). Perspektywa polska*, Instytut Zachodni, Poznań 2017.
- Kokot M., *Koniec Polsko-Rosyjskiej Grupy ds. Trudnych*, „Gazeta Wyborcza”, 14.02.2019.
- Koncepcja polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej z 30 listopada 2016 roku*, <https://poland.mid.ru> [dostęp: 3.06.2021].
- Koszel B., *Rola Francji i Niemiec w procesie integracji Polski z UE*, [w:] T. Wallas (red.), *Polska w Europie w XXI wieku*, UAM, Poznań 2002.
- Koszel B., *Trójkąt Weimarski: bilans i perspektywy współpracy*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2016, nr 1.
- Koszel B., *Trójkąt Weimarski. Geneza. Działalność. Perspektywy współpracy*, Wydawnictwo Instytutu Zachodniego, Poznań 2006.
- Kozhemiakin A.V., Kanet R.E., *Russia and Its Western Neighbours in the „Near Abroad”*, [w:] A.V. Kozhemiakin, R.E. Kanet, *Russia and Its Western Neighbours in the „Near Abroad”*, [w:] R.E. Kanet (red.), *The Foreign Policy of the Russian Federation*, Palgrave Macmillan, London 1997.

- Kuźniar R., *Droga do wolności. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008.
- Linklater A., *Rationalism*, [w:] S. Burchil, A. Linklater (red.), *Theories of International Relations*, Macmillan, Basingstoke 1996.
- Łukaszewicz M., *Trójkąt Weimarski po 15 latach*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2006, nr 2.
- Malingre V., Subtil M.P., *Entente cordiale contre l’Histoire*, „Le Monde”, 12.09.2009.
- Michałowski S., *Nowa jakość w stosunkach z Niemcami*, [w:] R. Kuźniar, K. Szczepanik (red.), *Polityka zagraniczna RP 1989–2002*, Wydawnictwo Askon, Warszawa 2002.
- Mickiewicz P., *Współpraca wojskowa Polski, Francji i Niemiec*, „Wojsko i Wychowanie” 2002, nr 2.
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Trójkąt Weimarski, <https://www.govpl/web/dyplomacja/trojkat-weimarski> [dostęp: 4.05.2021].
- Moszyński P., *Macron w Polsce. Ostre spory i interesy*, „Gazeta Wyborcza”, 3.02.2020.
- Mützenich R., *Die Welt im Umbruch. Der russische Krieg gegen die Ukraine ist eine globale Zäsur. Aber die Zeitenwende darf nicht nur militärische Fragen betreffen*, „Newsletter der IPG”, ipg-journal.de [dostęp: 24.02.2023].
- Nivet B., *La France, mouton noir de l’Union europeenne?*, „Le Figaro”, 17.11.2003.
- Parzymies S., *Stosunki międzynarodowe w Europie 1945–1999*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 1999.
- Parzymies S., *Le Triangle de Weimar a-t-il encore une raison d’être dans une Europe en voie d’unification?*, „Annuaire Français de Relations Internationales” 2010, vol. XI.
- Parzymies S., *Przyjaźń z rozsądku. Francja i Niemcy w nowej Europie*, PISM, Warszawa 1994.
- Parzymies S., *Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2004, nr 2.
- Parzymies S., *Unia Europejska a Europa Środkowa. Perspektywy współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 3.
- Pełczyńska-Nałęcz K., *Polska wobec Rosji. Radykalizm bez polityki*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2018.
- Piskorska B., *Soft power w polityce UE wobec państw Partnerstwa Wschodniego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2017.
- Place and Role of the Visegrád Group Countries in the European Union*, eds. J.M. Fiszer, A. Chojan, P. Olszewski, Institute of Political Studies Polish Academy of Sciences, European Commission, Warsaw 2019.

- Powrót Trójkąta Weimarskiego? Spotkanie szefów dyplomacji Polski, Niemiec i Francji*, <http://www.euraciv.pl/section/polityka-regionalna/news/trojkat-weimarski> [dostęp: 18.06.2021].
- Przybyła K., *Rosyjska polityka wobec Zachodu – wybrane zagadnienia*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2013, nr 26.
- Radkiewicz W., *Straszenie zwrotem ku Azji – nowa koncepcja polityki zagranicznej Rosji*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2016-12-07/straszenie-zwrotem-ku-azji-nowa-koncepcja-polityki-zagranicznej-rosji> [dostęp: 4.06.2021].
- Raś R., *Ewolucja polityki zagranicznej Rosji wobec Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej w latach 1991–2001*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005.
- Rosja, Chiny, Zachód. Nie jesteśmy zjednoczeni. Rozmowa z Timothyem Gartornem Ashem*, „Gazeta Wyborcza”, 26.08.2022.
- Sikorski R., *Polska może być lepsza*, Znak Horyzont, Kraków 2018.
- Stańczyk J., *Nowy regionalizm w Europie Środkowej*, „Wojsko i Wychowanie” 1999, nr 2.
- Standke K.H. (red.), *Trójkąt Weimarski w Europie. Das Weimarer Dreieck in Europa. Le Triangle de Weimar en Europe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009.
- Szeptycki A., *Czynnik niemiecki w polityce wschodniej V Republiki (1958–1991)*, „Stosunki Międzynarodowe” 2000, nr 3–4, t. 22.
- Szeptycki A., *Dziedzictwo generała de Gaulle’a w polityce zagranicznej V Republiki*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2005.
- Szeptycki A., *Ewolucja stanowiska Francji i Polski wobec wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony*, „Stosunki Międzynarodowe” 2010, nr 3–4, t. 42.
- Sulowski S. (red.), *Polska–Niemcy – nadzieja i zaufanie*, Fundacja Politeja, Warszawa 2002.
- Szczepański W.J., *Charles de Gaulle i Europa*, Editions BNW, Warszawa 2001.
- Tampubolon M., *Russia’s Invasion of Ukraine and its Impact on Global Geopolitics*, „European Scientific Journal” 2022, vol. 18.
- Ujazdowski K.M., *V Republika Francuska. Idee, konstytucja, interpretacje*, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2010.
- Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Französischen Republik über die deutsch französische Zusammenarbeit und Integration*, Akwizgran, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/G/elysee-vertrag.pdf?_blob=publicationFile [22.01.2019].
- Wendt A., *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.

Wroński P., Wieliński B.T., *Macron wyciąga rękę*, „Gazeta Wyborcza”, 4.02.2020.

Wspólne oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wspolne-oswiadczenie-ministrow-spraw-zagranicznych-polski-i-niemiec> [dostęp: 22.01.2019].

Wyligała H., *Trójkąt Weimarski po rozszerzeniu UE – niewykorzystany instrument polskiej polityki zagranicznej?*, „Przegląd Politologiczny” 2010, nr 4.

Wyligała H., *Trójkąt Weimarski. Współpraca Polski, Francji i Niemiec w latach 1991–2004*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.

Yodert J.S.A., *Dialogues, Trialogues and Triangles: The Germany’s Foreign Policy of Trust-Building*, „German Politics” 2017, nr 26 (2).

Zaborowski M. (red.), *Nowy członek „starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa*, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Warszawa 2002.

„Zbiór Dokumentów” 1992, nr 2.

Zięba R., Bieleń S., Zając J. (red.), *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015.

GENEZA, DZIAŁALNOŚĆ, SUKCESY I PORĄŻKI ORAZ PERSPEKTYWY RENEANSU TRÓJKĄTA WEIMARSKIEGO PO AGRESJI ROSJI NA UKRAINĘ

Streszczenie

Artykuł poświęcony jest Trójkątowi Weimarskiemu. Ukazuje jego genezę, cele, działalność, sukcesy i porażki oraz perspektywy renesansu, o czym mówiono m.in. 12 maja 2023 r. na spotkaniu ministrów ds. europejskich państw Trójkąta Weimarskiego z wicepremier Ukrainy. Trójkąt Weimarski powstał w trudnym momencie dla Polski i Europy (po zjednoczeniu Niemiec 3 października 1990 r.), ale jeszcze przed rozpadem Związku Radzieckiego w grudniu 1991 r., który miał negatywny stosunek do transformacji ustrojowej w Polsce (rozpoczętej w czerwcu 1989 r.) i jej euroatlantyckich aspiracji. Podobny negatywny stosunek do euroatlantyckich aspiracji Ukrainy ma Federacja Rosyjska pod rządami Władimira Putina. Trójkąt Weimarski zdaje się być jednym z największych sukcesów polityki zagranicznej Polski po 1989 r., której głównym celem była akcesja do struktur euroatlantyckich, aby

w ten sposób zapewnić jej suwerenność i umocnić bezpieczeństwo. W tym aspekcie należy stwierdzić, że Trójkąt Weimarski spełnił swoją funkcję. Ma na swoim koncie wiele sukcesów, ale również porażek i niewykorzystanych szans. Odegrał też pozytywną rolę w procesie „powrotu” Polski do Europy po 1989 r. Tezą główną niniejszego artykułu jest konstatacja, że bez Trójkąta Weimarskiego integracja postkomunistycznej Europy, szczególnie w latach 1991–2009, nie byłaby tak dynamiczna i efektywna, jak to miało wówczas miejsce, a droga Polski do struktur euroatlantyckich byłaby znacznie trudniejsza. Ponadto stwierdzam, że biorąc pod uwagę coraz bardziej komplikującą się dziś sytuację międzynarodową, Trójkąt Weimarski powinien nadal odgrywać istotną rolę w polityce zagranicznej Polski, Niemiec i Francji oraz Unii Europejskiej. Mógłby odegrać też istotną rolę w zakończeniu wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej i NATO. Dlatego też powinien on jak najszybciej wznowić działalność.

Słowa kluczowe: Trójkąt Weimarski, Polska, Niemcy, Francja, akcesja, Ukraina, Rosja, Unia Europejska, NATO

GENESIS, ACTIVITIES, SUCCESSES AND FAILURES, AND PROSPECTS FOR THE RENAISSANCE OF THE WEIMAR TRIANGLE AFTER RUSSIA'S AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Abstract

The article refers to the Weimar Triangle. It reveals its genesis, goals, activities, successes and failures, and prospects for renaissance, as discussed, among other things, at the May 12, 2023 meeting of the Weimar Triangle countries' European affairs ministers with the Deputy Prime Minister of Ukraine. The Weimar Triangle was formed at a difficult time for Poland and Europe (after the reunification of Germany on October 3, 1990), but before the collapse of the Soviet Union in December 1991, which had a negative attitude toward Poland's political transformation (begun in June 1989) and its Euro-Atlantic aspirations. The Russian Federation under Vladimir Putin has a similar negative attitude toward Ukraine's Euro-Atlantic aspirations. The Weimar Triangle seems to be one of the greatest success of Poland's post-1989 foreign policy, the main goal of which was accession to Euro-Atlantic structures, in order to thus ensure its sovereignty and strengthen its security. In this aspect, it should be said that the Weimar Triangle has fulfilled its func-

tion. It has had many successes, but also failures and missed opportunities. It also played a positive role in the process of Poland's "return" to Europe after 1989. The main thesis of this article is the observation that without the Weimar Triangle, the integration of post-communist Europe, especially in 1991–2009, would not have been as dynamic and effective as it was then, and Poland's path to Euro-Atlantic structures would have been much more difficult. I conclude that given the increasingly complicated international situation today, the Weimar Triangle should continue to play an important role in the foreign policy of Poland, Germany and France, and the European Union. It could also play an important role in ending the Russian-Ukrainian war and Ukraine's accession to the European Union and NATO. Therefore it should resume its activities as soon as possible.

Keywords: Weimar Triangle, Poland, Germany, France, accession, Ukraine, Russia, European Union, NATO

Cytuj jako: Fiszer J.M., *Geneza, działalność, sukcesy i porażki oraz perspektywy renesansu Trójkąta Weimarskiego po agresji Rosji na Ukrainę*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2023, nr 2(77), s. 114–145. DOI: 10.26399/meip.2(77).2023.12/j.m.fiszer

Cite as: Fiszer J.M. (2023). 'Genesis, Activities, Successes and Failures, and Prospects for the Renaissance of the Weimar Triangle after Russia's Aggression Against Ukraine'. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 2(77), 114–145. DOI: 10.26399/meip.2(77).2023.12/j.m.fiszer